

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Contactpersoon

-

Datum

29 februari 2008

Ons kenmerk

VenW/DGW 2008/374

Onderwerp

Commissievragen Watervisie

Doorkiesnummer

Bijlage(n)

1

Uw kenmerk

Geachte voorzitter,

Hierbij doe ik u toekomen de antwoorden op de vragen van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat over de watervisie "Nederland veroveren op de toekomst".

Het advies van de Adviescommissie Water van 20 december 2007 over de Watervisie zal ik u samen met mijn reactie erop nog voor het Algemeen Overleg van 27 maart doen toekomen.

In de vragen van de vaste commissie komt een aantal elementen terug, met name op welke wijze ik van plan ben vorm te geven aan het Nationaal Waterplan en hoe het gedachtegoed van de Watervisie daarin past. Ook wordt het advies van de Adviescommissie Water regelmatig genoemd. Alvorens ik inga op de afzonderlijke vragen, geef ik daarom een korte toelichting op het proces om te komen tot het Nationaal Waterplan.

Het is de planning dat op 22 december 2009 het Nationaal Waterplan naar de Tweede Kamer wordt gestuurd. Het ontwerp waterplan zal een jaar eerder op 22 december 2008 in de inspraak worden gebracht samen met de stroomgebiedbeheersplannen die op basis van de Kaderichtlijn Water worden gerealiseerd. Het opstellen van het Nationaal Waterplan gebeurt in nauwe samenwerking met de departementen en de andere overheden. Ook maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers worden betrokken bij de totstandkoming van het waterplan. Met het Overlegorgaan Water en Noordzee zijn afspraken gemaakt over participatie. Hierin zijn een groot aantal maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd, zoals natuur-, milieu- en recreatieorganisaties, diverse industrieën, waterbouwers, waterleidingbedrijven en de agrarische en visserijsector.

Postadres Postbus 20901, 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Plesmanweg 1-6, 2597 JG Den Haag

Telefoon 070 351 61 71
Fax 070 351 78 95

Voor de inhoud van het Nationaal Waterplan is de Watervisie een belangrijke opmaat. Klimaatbestendigheid, duurzaamheid en integraliteit (intern en extern) zijn leidende thema's. De inhoud van het Nationaal Waterplan zal in ieder geval bevatten een beschrijving van Nederland als delta aan het einde van de stroomgebieden Rijn, Maas, Schelde en Eems en liggend aan de Noordzee, een analyse van de wateropgaven mede in het licht van ontwikkelingen zoals van het klimaat, een langetermijnvisie (2100), een middellange termijn streefbeeld (2040), de agenda voor de planperiode 2009-2015 inclusief de financiering van het waterbeleid met een doorkijk naar de langere termijn. Zoveel mogelijk zal worden aangegeven op welke wijze het waterbeleid daadwerkelijk tot uitvoering kan worden gebracht.

Een aantal lopende beleidstrajecten, waaronder de iconen van de Watervisie, zal een belangrijke plaats innemen in het Nationaal Waterplan. Voorbeelden hiervan zijn de reactie op het advies van de Commissie Veerman, de nota Waterveiligheid 21^e eeuw, het beleidskader voor het IJsselmeer en een ruimtelijk perspectief voor de Noordzee.

Omdat het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten een structuurvisie is op basis van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, wordt bijzonder aandacht besteed aan de ruimtelijke doorwerking van het waterbeleid en instrumenten om doorwerking naar andere overheden te bevorderen.

Een ander belangrijk onderdeel van het Nationaal Waterplan is een kennis- en innovatieagenda.

In het advies van de Adviescommissie Water wordt ingegaan op de Watervisie en worden aanbevelingen gedaan voor de totstandkoming van het Nationaal Waterplan. Ik ben blij dat het advies de ingezette koers van de Watervisie ondersteunt. Daarnaast heb ik inmiddels voor een groot aantal van de aanbevelingen activiteiten in gang gezet ten behoeve van het waterplan. Naast zaken die ik hiervoor al heb genoemd, zijn dit onder meer het uitvoeren van een evaluatie over de effectiviteit van het bestaande beleid, een analyse van knelpunten in de uitvoering en een visie op gebiedsontwikkeling in relatie tot het waterbeheer.

- 1 Kan er een passage worden opgenomen over bestuurlijke verantwoordelijkheden, bestuurlijke samenwerking en interdepartementale samenwerking, die de lezer van de watervisie verzekert van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van op zijn minst de ministeries van Verkeer en Waterstaat en VROM?
- 1 De Watervisie is de kabinetsvisie op het waterbeleid en is tot stand gekomen in overleg met de departementen. Het Nationaal Waterplan dat thans in voorbereiding is, wordt gerealiseerd in nauwe samenwerking met de ministeries van VROM en LNV. Met de andere departementen wordt regelmatig afgestemd. Verder vindt overleg plaats op DG-niveau en tussen de meest betrokken bewindslieden. Ook in formele zin is het Nationaal Waterplan een product van Verkeer en Waterstaat, VROM en LNV, omdat het door hen gezamenlijk wordt ondertekend. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- 2 Wordt overwogen om spiegelprojecten, die bijvoorbeeld in het kader van Ruimte voor de Rivier met voorrang ter hand zijn genomen, in de notitie op te nemen om het nieuwe denken over water daadwerkelijk zichtbaar te maken?

- 2 Waterbeleid is voortdurend in beweging en ook voortdurend in uitvoering. Bijvoorbeeld in het kader van de aanpak van Zwakke Schakels en de Maaswerken is de schop al daadwerkelijk de grond ingegaan. Ook bij het programma Ruimte voor de Rivier zal dit binnen afzienbare tijd gaan gebeuren. Daarmee wordt heel concreet in de praktijk vormgegeven aan het nieuwe waterbeleid. Dit zal ook in het Nationaal Waterplan tot uitdrukking komen.
- 3 Ziet u weinig heil in het behandelen van de problematiek van afkoppelen in de Watervisie, of zijn er andere redenen om hiermee terughoudendheid te betrachten in de notitie?
- 3 Ik zie afkoppelen van regenwater als een goede maatregel om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen en om in het belang van het milieu, zoals het voorkomen van riooloverstorten, anders met regenwaterafvoer om te gaan. Betrokken partijen zullen per geval een integrale afweging maken gericht op een duurzame afvoer van overtollig regenwater tegen de maatschappelijk laagst mogelijke kosten. Van terughoudendheid is dan ook geen sprake.
- 4 Hoeveel zullen de lasten voor de burger op het gebied van waterkwantiteit en waterkwaliteit de komende tientallen jaren naar verwachting stijgen? Is er al een idee over de verdeling hierbij tussen centrale en decentrale overheden?
- 4 Voor waterkwaliteit wordt thans een ex-ante evaluatie uitgevoerd door het Milieu- en Natuurplanbureau. Dit moet inzichtelijk maken wat de kosten en baten van de Kaderrichtlijn Water zijn en welke lasten voor de burger zijn te verwachten. Voor wateroverlast en waterveiligheid is thans niet aan te geven wat de lastenstijging de komende tientallen jaren zal zijn. Vanuit het huidige waterbeleid en de korte termijn is de stijging bescheiden. Vanwege diverse ontwikkelingen, met name klimaatverandering, verwacht ik echter, dat in de toekomst additionele maatregelen nodig zijn om Nederland duurzaam te beschermen en leefbaar te houden. De Deltacommissie onder leiding van de heer Veerman zal hier zeker nader op ingaan. Het advies van de commissie krijgt ook een plek in de nota Waterveiligheid 21^e eeuw in het najaar van 2008.
- 5 Waarom heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat geen stimuleringsregeling ten behoeve van het verkrijgen van draagvlak bij maatschappelijke organisaties? Ziet u mogelijkheden voor een stimuleringsregeling om het maatschappelijk middenveld, zoals natuur- en milieuorganisaties of de recreatiesector, in staat te stellen ook in de waterdossiers hun bijdrage te leveren?
- 5 Ik ben van mening dat een stimuleringsregeling niet nodig is. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft de afgelopen jaren reeds intensief met het maatschappelijk veld samengewerkt op het gebied van het waterbeleid. Zo heeft het ministerie overleg met diverse maatschappelijke organisatie via het Overlegorgaan Water en Noordzee. Het overlegorgaan brengt gevraagd en

ongevraagd meningen en standpunten in.

Daarnaast wordt de participatie van maatschappelijke organisaties ook heel gericht per beleidsthema of project vormgegeven. Zo zijn maatschappelijke organisaties nauw betrokken geweest bij projecten als Ruimte voor de Rivier en de Kaderrichtlijn Water.

Ook in de Watervisie is participatie van het maatschappelijke veld een belangrijk thema. Via diverse activiteiten zoals genoemd in het hoofdstuk "Nederlanders herontdekken leven met water" wordt vorm gegeven aan betrokkenheid en het creëren van draagvlak. Voorbeelden zijn de coproducties in het kader van de campagne Nederland Leeft met Water en het samen optrekken bij educatieprojecten gericht op jongeren (zie ook vraag 13 over participatie).

- 6 Bent u bereid om in het Nationaal Waterplan een verder uitgewerkt beeld op te nemen van de toekomstige ontwikkeling van Nederland (2100) en daarbij ook aandacht te besteden aan het beleid voor de middellange termijn (2015-2050)?
- 6 Jazeker. Voor het jaar 2100 zal ik mij mede baseren op het advies van de Deltacommissie onder leiding van de heer Veerman dat ik in de tweede helft van 2008 hoop te ontvangen. Ook ben ik van plan een doorkijk te geven naar de middellange termijn 2015-2050.
- 7 Wordt er in het kader van het opstellen van het Nationaal Waterplan een analyse gemaakt van de uitvoeringspraktijk van het waterbeleid ten aanzien van knelpunten in regelgeving en administratieve lasten die uitvoering van het huidige beleid en toekomstige innovaties belemmeren?
- 7 Ja. Ook de Adviescommissie Water heeft hierom gevraagd.
- 8 Wat is uw mening over de stelling van de Adviescommissie Water dat de Watervisie nog onvoldoende instrumenten biedt om een meer sturende rol van water in de Ruimtelijke Ontwikkeling in de praktijk waar te maken en dat de structuurvisie status van het Nationaal Waterplan geen garantie biedt voor daadwerkelijke ruimtelijke inpassing van water?
- 8 De Watervisie zelf bevat geen instrumenten, maar het Nationaal Waterplan wel. In het Nationaal Waterplan zal worden aangegeven welke instrumenten op basis van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening zullen worden ingezet om de doelen te realiseren. Gedacht kan worden aan het opstellen van AMvB's waarin regels worden gesteld waaraan provincie en gemeenten moeten voldoen bij het opstellen van hun ruimtelijke plannen (provinciale structuurvisies en bestemmingsplannen). Ook andere instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening zijn beschikbaar zoals het maken van inpassingsplannen en het geven van aanwijzingen.
- 9 Bent u bereid in het kader van de concept gebiedsontwikkeling verschillende samenwerkingsmodellen tussen rijk en regio te onderzoeken en daarbij ook de ervaringen met de interbestuurlijke werkwijze rond de Kaderrichtlijn Water, Ruimte

voor de Rivier en het Urgentieprogramma Randstad te betrekken?

- 9 Het Rijk participeert in diverse projecten met een bovenregionaal belang zoals het IJsselmeer en de Zuidwestelijke Delta. De ervaringen die daarbij worden opgedaan en die verder beschikbaar zijn vanuit vele gebiedsprojecten zullen gebruikt worden om te komen tot een optimale samenwerking tussen verschillende partijen, zowel overheden als particuliere organisaties.
- 10 Wat is uw mening over de uitspraak van de Adviescommissie Water dat de huidige werking van het MKBA- instrumentarium moet worden aangepast waarbij ook meer kwalitatieve en immateriële aspecten als veiligheid of kwaliteit van de leefomgeving worden meegenomen?
- 10 Ik kan mij vinden in de constatering dat het bij watervraagstukken, mede vanwege meer kwalitatieve en immateriële aspecten die vaak aan waterbaten verbonden zijn, niet altijd gemakkelijk is een MKBA op te stellen. Dit heeft met name te maken met het gegeven dat de relaties tussen maatregelen, instrumenten en effecten vaak bijzonder moeilijk te leggen zijn. Effecten zijn daarnaast vaak ook moeilijk te monetariseren.
Daarbij teken ik aan dat er reeds een aantal jaren een ontwikkeling gaande is op het gebied van het MKBA –instrumentarium om meer kwalitatieve en immateriële aspecten als veiligheid of kwaliteit van de leefomgeving beter in maatschappelijke kosten –batenanalyses mee te nemen en deze zo mogelijk te kwantificeren en te monetariseren. De verschillende ministeries en planbureaus delen daarbij hun inzichten en ervaringen.
Het Milieu- en atuurplanbureau voert momenteel in mijn opdracht de ex-ante evaluatie Kaderrichtlijn Water uit. Daarbij zal nadrukkelijk ook naar meer kwalitatieve en immateriële aspecten worden gekeken.
- 11 Op welke wijze worden andere overheden betrokken in het proces van de totstandkoming van het Nationaal Waterplan?
- 11 Op bestuurlijk niveau zijn de andere overheden betrokken via het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water en het Landelijk Bestuurlijk Overleg Hoogwaterbescherming. Afgesproken is de voortgang van het Nationaal Waterplan daar regelmatig te bespreken. Op ambtelijk niveau wordt nauw samengewerkt met het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. In overleg met de organiserende provincies worden ook waterschappen en gemeenten uitgenodigd.
- 12 Kunt u de procesgang van het Nationaal Waterplan verduidelijken en daarbij aangeven hoe de vele op te stellen plannen in de komende periode zowel horizontaal als verticaal op elkaar worden afgestemd en hun doorwerking krijgen in ruimtelijke planfiguren? Is het mogelijk om enkele van deze plannen samen te voegen? Kunt u in het procesontwerp ook een doorkijk geven naar de periode 2009-2015 waarin het Waterplan wordt uitgevoerd, inclusief de evaluatie van

proces en inhoud richting een mogelijke opvolger van dit eerste Nationaal Waterplan?

- 12 Het Nationaal Waterplan is gereed op 22 december 2009 gezamenlijk met de stroomgebiedbeheerplannen die worden opgesteld op basis van de Kaderrichtlijn Water. De procesgang van het Nationaal Waterplan is gelijk geschakeld met dat van de stroomgebiedbeheersplannen. De inspraak wordt gelijktijdig en gezamenlijk uitgevoerd. Bij het opstellen van de stroomgebiedbeheersplannen vindt simultaan aanpassing plaats van de plannen van het Rijk, provincies, waterschappen en, waar van toepassing, gemeenten. Het is niet mogelijk om plannen samen te voegen. In het kader van het opstellen van de Waterwet is het voorstel gedaan om op rijks-, provinciaal en waterschapsniveau waterplannen te behouden. In het Nationaal Waterplan wordt ook een doorkijk gegeven naar de periode na 2015.
- 13 Op welke wijze wordt de participatie van burgers en maatschappelijke organisaties bij de totstandkoming van het toekomstige waterbeleid vormgegeven? Bestaan er concrete plannen om het maatschappelijk middenveld te betrekken bij de uitvoering van speerpunten drie en vijf, respectievelijk Nederlanders leven duurzaam met water en Nederlanders herontdekken 'leven met water'.
- 13 Participatie van burgers en maatschappelijke organisaties is belangrijk voor het huidige en toekomstige waterbeleid. In het kader van beleidstrajecten zoals de Kaderrichtlijn Water en Waterveiligheid in de 21^e eeuw wordt al veel gebruik gemaakt van participatie.
Zo zijn er voor wat betreft de Kaderrichtlijn Water regionale klankbordgroepen en lokale gebiedsgroepen actief. Met het oog op de inspraak van de diverse waterplannen eind dit jaar, wordt via eenduidige en gecoördineerde communicatie actief ingezet ter vergroting van de betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties.
Een ander voorbeeld is het opstellen van de PKB Ruimte voor de Rivier. Hier zijn maatschappelijke organisaties en bewonersgroepen betrokken via regionale klankbordgroepen en de Landelijke Initiatiefgroep Ruimte voor de Rivier. Ervaringen die hiermee zijn opgedaan worden ook benut bij toekomstige plannen voor het waterbeleid. Voor het opstellen van de beleidsnota waterveiligheid 21^e eeuw worden bovendien in het voorjaar regiobijeenkomsten georganiseerd waarbij maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd.
De campagne 'Nederland leeft met water', die zich ook juist richt op burgers, wordt toegespitst op regionale vraagstukken met de nadruk op duurzaamheid, integraal waterbeheer en de kansen die water biedt.
In het kader van de inspraak op het Nationaal Waterplan ben ik van plan een dialoog te voeren met het maatschappelijke middenveld over het toekomstige waterbeleid.
- 14 Wat is uw reactie op de visie van de Adviescommissie Water dat samenwerking tussen de ministeries van Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken moet

worden versterkt om waterinnovatie en de daarvoor noodzakelijke samenwerking tussen publieke en private partijen, universiteiten en onderzoeksinstituten te bevorderen?

- 14 Ik ondersteun de visie van de Adviescommissie Water over de sterkere samenwerking tussen EZ en VenW om waterinnovaties te bevorderen. Dit heeft in 2007 al volop aandacht gekregen. Concreet werken de ministeries van EZ en V&W in de Interdepartementale programmadirectie Kennis en innovatie samen met andere departementen aan de ontwikkeling van de Maatschappelijke Innovatie Agenda Water in het kader van project Nederland Ondernemend Innovatieland (NOI). Uitgangspunt daarbij is dat de maatschappelijke wateropgaven worden gekoppeld aan economische kansen voor het bedrijfsleven om tot daadwerkelijke innovatie te komen. In een versnelde procedure zijn door de ministerraad op 1 februari reeds twee waterinnovatieprogramma's (V&W) goedgekeurd die nu vanuit pijler 2-gelden (EZ) worden gesubsidieerd. Dat zijn Flood Control 2015 en Building with Nature, waarin publieke en private partijen ieder voor de helft participeren.

Verder organiseert VenW samen met EZ de stuurgroepen (netwerken) Watertechnologie en Deltatechnologie. Hierin vindt samenwerking plaats tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven om een gezamenlijke ambitie en agenda te bepalen voor de versterking van innovatie op watergebied. Bij de renovatie van de Afsluitdijk zullen we bekijken hoe de opknapbeurt te combineren is met andere gebruiksfuncties. Hier zal innovatie zeker een belangrijke rol spelen.

- 15 Zou u kunnen reageren op de mening van de Adviescommissie Water dat de Watervisie uitnodigt tot een verdere invulling van de rolverdeling tussen VROM, V&W en LNV bij de duurzame inrichting van het land? Wat vindt u van het voorstel om de Haagse regie voor de duurzame ontwikkeling van de natte gebieden en grote wateren en de daarvoor noodzakelijke klimaatadaptatie bij V&W te leggen?
- 15 In het constituerend beraad bij de vorming van het kabinet zijn afspraken gemaakt over de portefeuilleverdeling tussen de departementen. Voor pijler 3 ligt de algemene coördinatie bij de minister van VROM en is de staatssecretaris van V&W eerste aanspreekpunt voor water. In de praktijk betekent dit een model van samenwerking, ook met andere overheden en maatschappelijke partijen, om tot een goede invulling van uitvoerbaar beleid te komen. Deze vorm van samenwerking is zich verder aan het ontwikkelen (bijvoorbeeld bij de totstandkoming van het beleidskader voor het IJsselmeer) en kan mogelijk in de toekomst leiden tot een nadere invulling van de rolverdeling tussen de partijen.
- 16 Welke mogelijkheden ziet u om op Rijksniveau de samenhang tussen integraal waterbeleid, de drinkwatervoorziening en sanitatie te versterken?
- 16 Op Rijksniveau is al intensieve samenwerking tussen de ministeries van Verkeer en Waterstaat, VROM en Ontwikkelingssamenwerking op dit gebied. Ook andere departementen zijn betrokken.

Zo is het in 2007 afgesloten Bestuursakkoord Waterketen ondertekend door de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de minister van VROM. In de Watervisie wordt dit bestuursakkoord ook genoemd als instrument om verontreiniging van het oppervlaktewater te verminderen en regenwater waar mogelijk vast te houden in het gebied, in plaats van af te voeren via de riolering. Binnen Partners voor Water wordt samengewerkt op het gebied van waterbeheer, drinkwater en sanitatie ten behoeve van ontwikkelende landen. Dit is ook beschreven in de Watervisie in hoofdstuk 5.

Een verdere versterking van de samenwerking acht ik op dit moment niet nodig.

- 17 Zijn er al voldoende middelen voor de waterveiligheid voor de periode na 2011 gereserveerd (Hoogwaterbeschermingsprogramma en Waterveiligheid 21^e eeuw)? Bent u bereid op korte termijn een visie uit te werken voor de toekomstige financiering van het waterbeleid naar aanleiding van onder andere het advies van de commissie Vellinga?
- 17 Vanwege het grote belang van bescherming van ons land tegen overstromingen heeft het kabinet extra middelen voor water en kust ter beschikking gesteld. Hiermee zijn er voldoende middelen gereserveerd tot 2011 om op basis van de eerste en tweede toetsing het Hoogwaterbeschermingsprogramma volledig uit te voeren (zie Kamerstuk 2007-2008, 27625, nr. 103, Tweede Kamer). Voor erna zijn een drietal ontwikkelingen relevant, die mogelijk extra kosten met zich mee gaan brengen, maar waarvoor nog geen dekking is. Ook de commissie Vellinga heeft dit in haar adviesrapport aangegeven.
1. De derde toetsing van de waterkeringen. Met name voor de keringen waar na de tweede toetsing geen oordeel over was, moet zoveel mogelijk duidelijk worden wat de staat ervan is en wat er zo nodig moet gebeuren om aan de normen te kunnen voldoen.
  2. Nota Waterveiligheid 21^e eeuw. Deze is gericht op actualisering van het waterveiligheidsbeleid met inbegrip van herijking van het normenstelsel voor de waterkeringen. Dit kan consequenties hebben voor de financiering van de waterkeringen.
  3. Ontwikkeling van het klimaat. Door zeespiegelstijging en verhoogde rivierafvoer vanwege de klimaatontwikkeling zijn mogelijk in de toekomst extra investeringen nodig in de waterkeringen om aan de normen te kunnen voldoen. De Deltacommissie zal hier naar verwachting op ingaan.
- Op de financiering van bovenstaande ontwikkelingen wordt nader ingegaan in de Nota Waterveiligheid 21^e eeuw. Deze nota kunt u in het najaar van 2008 tegemoet zien.
- 18 Kunt u nader inzicht geven in de wijze waarop de middelen voor het bevorderen van synergie tussen de Kaderrichtlijn Water en WB21 en de impuls voor innovatie worden ingezet? Worden hierbij de voorgenomen synergievoordelen behaald? Kunt u een overzicht geven van de kosten en dekking voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en de WB21?

- 18 Voor innovatie wordt een tenderregeling opgesteld voor de bevordering van innovaties voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Belangrijkste criteria waarop de inschrijvingen op de tenders worden beoordeeld zijn dat de projecten vanuit hun innovatiekracht moeten bijdragen aan een doorbraak bij de aanpak van de meest hardnekkige knelpunten bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water (met name landbouw, afvalwaterketen, verkeer en vervoer). De projecten moeten resulteren in een beter evenwicht tussen de (maatschappelijke) kosten en baten van de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water.
- Voor de synergiegelden zijn de RBO voorzitters gevraagd om het tot stand brengen van programma's met projecten per (deel)stroomgebied te coördineren. Het bereiken van synergievoordeel wordt gewaarborgd doordat moet worden aangetoond dat de programma's synergievoordeel opleveren en dat in de projecten wordt samengewerkt door meerdere partijen.
- Door het Milieu- en Natuurplanbureau wordt momenteel een kostenbaten analyse uitgevoerd in de vorm van de Ex Ante Evaluatie Kaderrichtlijn Water. Dit rapport én het kabinetsstandpunt daarover zullen uiterlijk begin juni naar de Tweede Kamer worden gezonden.
- De kosten voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en WB21 worden overigens voor het overgrote deel gefinancierd door de decentrale overheden.

- 19 Hoe wordt innovatie in het waterbeleid bevorderd? Op welke terreinen is hiervoor verdere kennisontwikkeling noodzakelijk en welke acties worden daartoe ingezet?

- 19 Innovatie wordt op verschillende manieren bevorderd. Allereerst door als Rijksoverheid de maatschappelijke opgaven waarvoor ons land gesteld staat scherp te benoemen, zoals ik met de Watervisie heb gedaan en zoals het is geregeld via de Maatschappelijke Innovatieagenda in het kader van het project 'Nederland Ondernemend Innovatieland (NOI)'. Dat is nodig om voor innovatieprogramma's de juiste richting te kunnen bepalen. Ten tweede door met bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere overheden samen te werken aan de oplossing van die opgaven, zoals dat gebeurt in de Stuurgroepen Water – en Deltatechnologie. In de derde plaats door met gerichte financiële bijdragen aan innovatieprogramma's nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken die zonder steun van het Rijk niet of langzamer van de grond zouden komen, zoals bij Building with Nature en Flood Control 2015 (zie ook vraag 14). En tenslotte wordt innovatie (door overheden) bevorderd door als opdrachtgevers van publieke werken innovatieve uitdagingen en op ontwikkeling gerichte voorwaarden bij de gunning van projecten in te bouwen.

Drie hoofdthema's zijn de komende jaren leidend in de verdere kennis- en innovatieprogrammering. Allereerst is dat het watersysteem zelf – als onderdeel van een veel groter ecosysteem – en de ontwikkeling ervan de komende decennia. Daaruit volgt de maatschappelijke opgave, zoals het omgaan met veiligheidsrisico's en zoals de afnemende zoetwater beschikbaarheid. Ten tweede is dat de versterking van de concurrentiepositie van de nationale watersector in een groeiende, competitieve wereldmarkt. En ten derde is dat het wegnemen van belemmeringen - bijvoorbeeld op bestuurlijk-juridisch vlak - die innovatie en vernieuwing in de weg

kunnen staan.

- 20 Bent u bereid om in het kader van het Nationaal Waterplan een ontwikkelingsvisie over de toekomst van de Noordzee te ontwikkelen om onder meer de verrommeling tegen te gaan?
- 20 Dit kabinet onderschrijft de doelstelling van de Nota Ruimte om de ruimtelijk-economische activiteiten op de Noordzee op een duurzame wijze te ontwikkelen en op elkaar af te stemmen met in achtneming van de in de Noordzee aanwezige ecologische en landschappelijke waarden.
Met deze doelstelling als vertrekpunt heb ik als coördinerend bewindspersoon voor het Noordzeebeleid het initiatief genomen om in overleg met de ministers van VROM, EZ en LNV een toekomstperspectief op te stellen voor de diverse gebruiksfuncties, ontwikkelingen en waarden op de Noordzee, waaronder windenergiewinning. Ik zal de Tweede Kamer dit voorjaar nader informeren over de wijze waarop ik dit wil aanpakken.
- 21 Bent u bereid in het Nationaal Waterplan verder in te gaan op de thema's grondwater en droogte?
- 21 Op dit moment wordt de Droogtestudie Nederland geactualiseerd voor de KNMI-06 klimaatscenario's. De uitkomsten van deze actualisering zijn na de zomer gereed en vormen een bouwsteen voor het Nationaal Waterplan. Ook op het thema grondwater zal worden ingegaan.
- 22 Wat is de stand van zaken van het beleidskader IJsselmeer?
- 22 Het afgelopen halfjaar is in afstemming met andere trajecten gewerkt aan het tot stand brengen van een nieuw beleidskader voor het IJsselmeer. Ik hoop u over de voortgang schriftelijk rapporteren nog voor het Algemeen Overleg van 27 maart 2008.
- 23 Bent u bereid in samenwerking met de minister van Ontwikkelingssamenwerking bij de uitvoering van de Beleidsbrief Ontwikkelingssamenwerking nadere uitwerking te geven aan de Nederlandse internationale inzet op het gebied van water en sanitatie en de manier waarop de samenwerking tussen de waterdepartementen en het WASH Akkoord (Akkoord van Schokland) daarbij vorm zal krijgen?
- 23 Ja. Ik werk actief met de minister van Ontwikkelingssamenwerking op dit gebied samen. Door onze krachten te bundelen kunnen we tot betere resultaten komen. Om een uitwerking te geven aan het WASH Akkoord van Schokland is een secretariaat operationeel dat belegd is bij het Netherlands Waterpartnership (NWP). Het NWP wordt door de gezamenlijke departementen ondersteund via Partners voor Water en brengt publieke en private partijen samen om te komen tot samenwerking en synergie.

- 24 Hoe wilt u praktisch invulling geven aan de regierol die nodig is voor het aanbrengen van meer samenhang in het waterbeleid?
- 24 Samenhang binnen het waterveld is zowel van belang op beleids- als ook op uitvoeringsniveau. Op beleidsniveau geef ik daar invulling aan door op gebiedsniveau beleid te formuleren daar waar het om nationale belangen gaat. Voorbeelden daarvan zijn het nieuwe beleidskader voor het IJsselmeer en de aanpak van de Zuidwestelijke Delta.
Op regionaal niveau kan de provincie hetzelfde doen en in een flink aantal gevallen gebeurt dat ook. Op uitvoeringsniveau stimuleer ik een integrale aanpak waarbij zowel synergie binnen het waterbeheer als synergie met andere beleidsterreinen wordt nagestreefd. Een substantieel deel van de gelden uit de enveloppe Water en kust is voor dit doel bedoeld.
- 25 Wordt er in het kader van het Nationaal Waterplan een evaluatie uitgevoerd over de effectiviteit van het beleid in de afgelopen jaren zodat lessen daaruit mee kunnen worden genomen? Zijn de daarin geformuleerde ambities verwezenlijkt? Hoe beoordeelt het Kabinet de voortgang op dit moment van de uitvoering van de afspraken in het Nationaal Bestuursakkoord Water 2003?
- 25 In het kader van het Nationaal Waterplan wordt een evaluatie uitgevoerd naar de effectiviteit van het bestaande beleid. Hiervoor wordt geen separaat onderzoek opgestart, maar gebruik gemaakt van beschikbare informatie. Uit de evaluatie moet blijken of de geformuleerde ambities verwezenlijkt zijn.

Het Nationaal Bestuursakkoord Water is in 2006 geëvalueerd. De conclusie van deze evaluatie is dat dit akkoord sterk heeft bijgedragen aan de onderlinge samenwerking bij de aanpak van wateroverlastproblematiek en het verkrijgen van een eerste beeld van de wateropgave. Voor de verdere uitwerking van deze wateropgave worden een aantal aandachtspunten gesignaleerd. Allereerst is het nodig meer inzicht te verkrijgen in de integrale wateropgave, vooral in het stedelijk gebied. Daarnaast wordt gesignaleerd dat de invloed van de wateropgave in de integrale ruimtelijke opgave niet altijd even groot is, wat gevolgen kan hebben voor de ruimtelijke reservering voor water. Tenslotte wordt aangegeven dat in de uitvoering meer aandacht gewenst is voor de synergie die te behalen is in maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water en WB21 en de afstemming van deze maatregelen met andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Het merendeel van de aandachtspunten wordt momenteel goed opgepakt. Via de gebiedsprocessen wordt er hard gewerkt om meer inzicht te krijgen in de wateropgave, met name in het stedelijk gebied. Daarnaast wordt de watertoets herzien om daarmee te kijken of de invloed van de wateropgave in de ruimtelijke afweging kan worden vergroot. Tenslotte wordt er middels de synergiegelden een eerste impuls gegeven aan het behalen van synergie in maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water en WB21.

- 26 Hoe kijkt u aan tegen het betrekken van knelpunten in de huidige regelgeving

(bijvoorbeeld bij innovatieve projecten zoals waterwonen in IJburg) en van administratieve lasten bij een evaluatie?

- 26 Ook deze aspecten worden betrokken bij de evaluatie. Hierbij zal ik onder meer gebruik maken van de informatie van de domeindoorlichting van het waterbeheer in het kader van het Programma Andere Overheid van het vorige Kabinet en het V&W programma Beter Geregeld. Hierin stond vermindering van regels en verlaging van administratieve lasten centraal.
- 27 Waar moet concreet aan worden gedacht bij financieringsvormen anders dan die van de Rijksoverheid en financiële innovaties? Wordt hierbij ook gedacht aan het kostenbaten stelsel in plaats van het huidige kasstelsel en aan vormen van publiek-private financiering?
- 27 Door de Adviescommissie Financiering Primaire Waterkeringen (de commissie Vellinga) is een advies uitgebracht over de financiering van de primaire waterkeringen. De commissie Vellinga heeft drie verschillende wijzen van financieren onderzocht:
1. Verbetering van de huidige wijze van financieren via de Rijksbegroting, door beter gebruik te maken van het Infrastructuurfonds;
  2. Private financiering; en
  3. Financiering door de waterschappen.
- De door de commissie Vellinga opgestelde rapportage "Tussensprint naar 2015" is in december 2006 aan de Tweede Kamer toegezonden. In de beleidsnota Waterveiligheid 21^e eeuw, die u in het najaar van 2008 tegemoet kunt zien, zal ik mijn standpunt over de lange termijn financiering presenteren. Een reactie op het advies van de commissie Vellinga ligt hierin besloten.
- Het kabinet wil tevens verkennen welke initiatieven en plannen op een innovatieve wijze kunnen worden uitgevoerd, waarbij tegenover de kosten ook nieuwe economische opbrengsten staan. Een voorbeeld hiervan is de Afsluitdijk, die na 75 jaar toe is aan een opknapbeurt. De veiligheid blijft hier voorop staan, maar er zijn veel ideeën om via functiecombinatie méér met de Afsluitdijk te doen. Publiek-private financiering wordt hierbij zeker in overweging genomen.
- Een overgang naar het batenlasten stelsel wordt overigens thans niet overwogen.
- 28 Aan welke concrete voorbeelden van bestuurlijke innovaties kan gedacht worden?

28 Bestuurlijke innovaties zijn vooral gericht op stimulering van partijen om de 'eigen' verantwoordelijkheid op te pakken, zonder daarbij rigide regels en kaders mee te geven. Hieruit zijn reeds veel innovatieve samenwerkingsvormen voortgekomen die effectief en efficiënt blijken te zijn. Enkele voorbeelden zijn:

- Gebiedsontwikkeling: het gezamenlijk aanpakken van de wateropgave door overheden (rijk, provincie, waterschap en gemeenten) en andere partijen; ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, maar wel met de mogelijkheid om van elkaar te leren. Een voorbeeld van zo'n project is het Waterkader Haaglanden dat via een Regionaal Bestuursakkoord Water de wateroverlast in de regio aanpakt.
- Publiek - Private samenwerking: het in een vroegtijdig stadium (verkenningfase) betrekken van bestuurders, ambtenaren, kennisinstellingen, marktpartijen en burgers bij de planvorming ter vergroting van het draagvlak en de financiering in de realisatiefase. Voorbeeld: de Afsluitdijk.
- Blauwe Diensten: overheidstaken op het gebied van waterbeheer tegen vergoeding laten uitvoeren door private partijen, bijvoorbeeld: agrariërs of beheerders van gebieden.

De komende jaren zullen meer van deze vernieuwende arrangementen worden aangemoedigd of gestimuleerd.

29 Hoe duidt men specifiekere dan in de Watervisie is gesteld, de verandering in verantwoordelijkheden tussen overheden onderling en tussen publieke en private organisaties?

29 In formele zin veranderen de verantwoordelijkheden van de betrokken overheden bij het waterbeheer niet. Verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in de organieke wetten (zoals de Waterschapswet) en het bij de Kamer ahangende wetsvoorstel van de Waterwet.

In de Watervisie wordt wel uitgesproken dat met name private partijen een belangrijkere rol kunnen spelen in het waterbeheer, zonder hierbij de verantwoordelijkheid van de overheid over te nemen. Hierbij kan gedacht worden aan publiek-private constructies, maar ook bijvoorbeeld aan bijdragen bij gebiedsontwikkeling. In de Watervisie is dit nog niet verder uitgewerkt. In het Nationaal Waterplan wordt hier nader op ingegaan.

30 Hoe gaat u ervoor zorgen dat het herstel en de bescherming van natuurkwaliteiten niet ten koste zal gaan van de economische en sociale belangen?

30 Het door het kabinet nagestreefde duurzame waterbeleid vereist dat overheden en andere belanghebbenden voortdurend afgewogen keuzes maken om de drie dimensies van duurzaamheid – "people, planet, profit" – evenwichtig tot ontwikkeling te brengen. Zoals ook in de Watervisie wordt aangegeven, zijn er voor diverse vraagstukken nog geen panklare oplossingen. Voor het vinden van oplossingen zullen we moeten komen tot fundamentele veranderingen in de manier van denken en doen en in de

toepassing van innovatieve concepten.

Ik ben van mening dat de dimensies van duurzaamheid elkaar ook heel wel kunnen versterken. Zo wordt in Hoofdstuk 3 van de Watervisie ("Met water een sterkere economie") gewezen op te behalen winst uit functiecombinaties en wordt aangegeven dat de kwaliteit van de fysieke leefomgeving een factor van betekenis is voor het vestigingsklimaat van ondernemingen. Werknemers vragen om een aantrekkelijke fysieke leefomgeving voor zichzelf en hun familie. Herstel en bescherming van natuurkwaliteiten ook via het waterbeleid komen ten goede aan de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en dragen onder meer op deze wijze ook bij aan economische en sociale belangen.

- 31 Wat betekent speerpunt drie voor de inzet richting de ministeries van VROM en LNV voor een actief 'diffuse bronnenbeleid'?
- 31 Op het beleidsterrein 'diffuse bronnen' is de afgelopen jaren intensief samengewerkt tussen de ministeries van VROM, LNV en V&W. Dit heeft geresulteerd in het 'Uitvoeringsprogramma diffuse bronnen waterverontreiniging' dat onlangs aan de Tweede Kamer is aangeboden (Kamerstukken II 2007/08, 30535, nr. 13). Dit programma levert een bijdrage aan de realisering van de doelstellingen van speerpunt drie (Nederlanders leven duurzaam met water).
- 32 Op welke wijze zal de samenhang tussen de iconen worden bewaakt? Bent u bereid in het Nationaal Waterplan zowel over de ervaringen met de werkwijze als over de inhoudelijke voortgang van de iconen te rapporteren?
- 32 Bij de totstandkoming van het Nationaal Waterplan wordt de afstemming en coördinatie van de toeleverende beleidsproducten geborgd, waaronder de activiteiten uit de Watervisie. Dit wordt gedaan op basis van de zogenaamde uitrolagenda van de Watervisie, waarin alle activiteiten inclusief de iconen zijn opgenomen. In het Nationaal Waterplan zal aandacht besteed worden aan de ervaringen met gebiedsgericht werken in relatie tot de iconen en aan de inhoudelijke voortgang van de iconen.
- 33 Kan er een inschatting worden gemaakt van de kosten die de uitvoering van het Nationaal Waterplan met zich meebrengt? Op de begroting van welk departement worden de kosten verhaald?
- 33 Eind dit jaar zal een ontwerp Nationaal Waterplan, inclusief een financiële paragraaf, gereed zijn voor de inspraak. Het is nu ook nog niet aan te geven op welke begroting(en) budget wordt gereserveerd.
- 34 In hoeverre biedt de formele status van structuurvisie voor het Nationaal Waterplan 2009 voldoende waarborgen om de noodzakelijke ruimtelijke reserveringen voor water ook daadwerkelijk mogelijk te maken?
- 34 Een structuurvisie in de zin van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening geeft aan wat

de overheid in de komende beleidsperiode zal gaan doen om de beleidsvisie, zoals neergelegd in het plan, te realiseren of te doen realiseren. Een structuurvisie heeft als zodanig geen bindende 'verticale doorwerking'. Indien uit de beleidsvoornemens voortvloeit dat de (ruimtelijke) bevoegdheden van andere overheden zouden moeten worden beperkt of ingekaderd, biedt de Wro de mogelijkheid om (op basis van die wet) algemene regels of specifieke aanwijzingen vast te stellen. Belangrijk is dat in het plan (i.c. het Nationaal Waterplan) wordt vastgelegd waar en wanneer er zonodig dwingende instrumenten zullen worden ingezet om de verticale doorwerking te bewerkstelligen.

- 35 Wordt er bij ruimtelijke reserveringen van het meest extreme scenario uitgegaan? Wordt nu al ruimte gereserveerd om in 2100 droge voeten te houden? Is het kosteneffectief om ruimte zo lang te reserveren? Heeft het Kabinet een beeld van de financiële consequenties van de voornemens?
- 35 In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW, 2003) hebben de overheden afgesproken dat het watersysteem vóór 2015 op orde dient te worden gebracht. Op orde betekent dat de watersystemen moeten zijn voorbereid op het WB21-middenscenario voor 2050 en dat moet worden uitgegaan van vastgestelde normen per gebiedstype. Enkele waterschappen houden een strengere norm en/of een hoger scenario aan.
 Het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water heeft in september 2007 ingestemd met het voorstel om de KNMI-2006 klimaatscenario's te gebruiken. Voor de reeds opgestelde wateropgave voor 2015 heeft dit geen gevolgen. Wel zullen aanvullend bij nieuwe planstudies en uitvoeringsprojecten gevoeligheidsanalyses worden opgesteld om de robuustheid van de maatregelen te vergroten.
 Voor de kust wordt rekening gehouden met een zeespiegelstijging van 85 cm tot 2100. De PKB Ruimte voor de Rivier houdt rekening met een zeespiegelstijging van 60 cm en de ruimtelijke reserveringen voor de lange termijn zijn afgestemd op een rivier afvoer van maximaal 18.000 m³/seconde.
 Er is vooralsnog geen beeld van de financiële consequenties, kosten of baten, van ruimtelijke reserveringen voor de wateropgaven.
- 36 In hoeverre kunnen de uitgangspunten die het kabinet gaat opstellen voor een klimaatbestendige inrichting van Nederland en een klimaatbestendig afwegingskader een sturende rol spelen bij besluiten van commerciële projectontwikkelaars over grootschalige projecten, gebiedsontwikkelingen en investeringsprogramma's.
- 36 Eind 2008 zal de minister van VROM een afwegingskader presenteren voor een meer klimaatbestendige inrichting van Nederland. Het afwegingskader zal met richtinggevendende uitspraken inhoudelijke en procedurele kaders bieden voor grootschalige en/of kapitaalintensieve investeringsbeslissingen. Het afwegingskader zal zich primair richten op het bevorderen van transparantie bij en het bieden van handvatten voor bestuurlijke besluiten. Hoe het afwegingskader er precies uit zal zien is nu nog niet aan te geven. Indien het afwegingskader concrete

randvoorwaarden stelt, zijn deze van invloed op alle ontwikkelaars, publiek of
privaat.

- 37 Is er voldoende wettelijk kader om een aantal serieuze voornemens te halen, zoals het terugdringen van verdroging ten bate van natuur, het tegengaan van bodemdaling en verzilting en de versnippering van het watersysteem?
- 37 Ja. In de Waterwet, die naar verwachting medio 2009 in werking treedt, wordt het concept van integraal waterbeheer op basis van de watersysteembenadering verankerd. Dit biedt een goede juridische basis om gesignaleerde problemen aan te pakken.
- 38 Hoe verhoudt het afwegingskader om de klimaatbestendigheid te vergroten van beslissingen over locatiekeuzes zich tot de watertoets?
- 38 Het afwegingskader zal zich, anders dan de watertoets, naast water ook richten op natuur, landbouw, energie, etc. Daarnaast zal het afwegingskader procedurele en inhoudelijke uitgangspunten, beschrijvingen van adaptatiestrategieën en mogelijk ook "richtlijnen" bevatten. De watertoets daarentegen is een procesinstrument in de ruimtelijke planvorming om de waterbeheerders vroegtijdig te betrekken in het proces.
- 39 Wat zijn de nu ingeschatte gevolgen van het beleid "functie volgt peil" in grote delen van het westelijk veenweidegebied in het Groene Hart en in Laag Holland voor de bestaande agrarische activiteiten? Hoe is dit voor de rest van Nederland?
- 39 Het uitgangspunt "functie volgt peil" beleid betekent dat er bij de inpassing van functies in het landelijk gebied meer rekening gehouden wordt met hoogteligging, bodemsamenstelling en de consequenties daarvan voor het waterbeheer. Naast het remmen van de bodemdaling en het verduurzamen van het watersysteem (kwalitatief en kwantitatief) is het verbeteren van het toekomstperspectief van de agrarische sector in de westelijke veenweiden een belangrijke doelstelling. Concreet betekent dit dat het grondgebruik wordt aangepast aan de bodemsamenstelling, de hoogteligging en de snelheid van bodemdaling: landbouw op de hogere, minder zettingsgevoelige gronden en natuur in de lagere veelal meer zettingsgevoelige gronden. Daarnaast wordt door middel van een innovatieprogramma gestimuleerd dat ondernemers beter toegerust zijn te werken in een situatie met deels nattere gebieden binnen één bedrijf. Dit kan ertoe leiden dat er meer gedifferentieerde landbouw gaat plaatsvinden in met name de lager gelegen gebieden in Nederland. Soms zal de agrarische activiteit ook eindigen of worden verplaatst naar hoger gelegen gebieden.
Deze aanpak wordt alleen in de westelijke veenweiden toegepast omdat hier sprake is van relatief grote gebieden met diepe zeer klinkgevoelige veenweiden die mede gezien de klimaatsveranderingen risico's voor de veiligheid opleveren.
- 40 In hoeverre heeft u onderzoek gedaan naar mogelijkheden die de bestaande

wetgeving reeds biedt voor wat betreft de doorwerking van water op het gebied van de ruimtelijke ordening?

- 40 Uit onderzoek van de commissie van Tielrooy (Waterbeleid voor de 21^e eeuw, augustus 2000) bleek dat de juridische middelen voor sturing en regie in de ruimtelijke- en waterwetgeving in beginsel aanwezig waren. Echter deskundigen constateerden ook dat de beschikbare juridische instrumenten niet of nauwelijks werden gebruikt om gewenst beleid ook af te dwingen. Naar aanleiding van deze constatering heeft de commissie Tielrooy gepleit voor de invoering van de watertoets. De watertoets is vervolgens wettelijk verankerd en in 2006 geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat de watertoets effectief is, vooral op inrichtingsniveau. Bij locatiekeuzen blijkt de watertoets echter nog onvoldoende effectief. Zowel initiatiefnemers als waterbeheerders vinden in bijna de helft van de gevallen dat de watertoets niet voldoende invloed heeft gehad op de locatiekeuze. Momenteel wordt er interdepartementaal gewerkt aan verschillende opties (juridisch, beleidsmatig, bestuurlijk en communicatief) om de effectiviteit van de watertoets te vergroten. De resultaten zullen een plaats krijgen in het Nationaal Waterplan. Naast de versterking van de watertoets, is met de komst van de nieuwe Waterwet ook de doorwerking van water in de ruimtelijke ordening versterkt. Belangrijke verbeteringen zijn gelegen in het planstelsel (Rijksplan en provinciale plannen zijn tevens structuurvisies op basis van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening) en de projectprocedure voor waterschappen.
- 41 Waar denkt u aan bij het vergroten van de effectiviteit van de watertoets?
- 41 Zie antwoord op vraag 40.
- 42 Wordt er in het Nationaal Waterplan 2009, naast de baten van de Kaderrichtlijn Water, ook aandacht besteed aan de mogelijkheden van efficiencyverbeteringen en kostenbesparing in het waterbeheer en in de waterketen? Zullen hier concrete doelstellingen voor worden opgesteld?
- 42 Het Nationaal Waterplan zal hieraan inderdaad aandacht besteden, met dien verstande dat de minister van VROM primair verantwoordelijk is voor de waterketen. Deze heeft inmiddels voor de waterketen, onder meer vanuit de Toekomstagenda Milieu, doelstellingen geformuleerd om te komen tot efficiëntieverbetering en kostenbesparing. Het Nationaal Waterplan 2009 zal de waterketen dan ook primair bezien vanuit de relatie met duurzaam waterbeheer, waaronder de doelen van de KRW en de stedelijke wateropgave vanwege de klimaatverandering. Efficiëntieverbetering en kostenbesparing ten behoeve van duurzaam en betaalbaar waterbeheer worden bijvoorbeeld gerealiseerd door de bevordering van samenwerking tussen betrokken partijen en betere afstemming tussen maatregelen (synergie) en een impuls aan innovaties. Zo is door het Kabinet € 190 miljoen aan synergie- en innovatiegeld beschikbaar gesteld om te komen tot een beter evenwicht tussen de kosten en baten van de maatregelen voor uitvoering van de

Kaderrichtlijn Water. Het Nationaal Waterplan 2009 zal nadere aandacht besteden aan de invulling van deze middelen en de doelen die ermee worden beoogd.

- 43 Wat wordt bedoeld met de verwachting dat de waterschappen en gemeenten een proactieve rol gaan spelen als het gaat om functie volgt peil?
- 43 Van waterschappen en gemeenten wordt verwacht dat ze de vraagstukken rond bodemdaling en water niet louter benaderen vanuit het automatisme 'peil volgt functie', maar juist oplossingen aandragen vanuit een creatieve toepassing van het duurzaamheidsprincipe 'functie volgt peil'. De benodigde bestuurlijke daadkracht wordt ontwikkeld in de samenwerking van rijk, provincies, waterschappen en gemeenten, waarvoor de basis is gelegd in de Agenda Westelijke Veenweiden (2004).
- 44 Waarom is de watertoets nog weinig effectief? Is er een gebrek aan wettelijk kader of aan doorzettingsmacht? Welke rol spelen provincies op het gebied van hun ruimtelijke voornemens en de watertoets?
- 44 Zie antwoord op vraag 40.
- 45 Is er ook sprake van eigen verantwoordelijkheid van een burger bij het kiezen voor bouwen of andere economische activiteit op een plek die volgens een watertoets minder voor de hand ligt?
- 45 Indien een burger een initiatief heeft voor het bouwen van een woning of het exploiteren van een economische activiteit, dan dient dat te passen in het bestemmingsplan. Op basis van een vastgesteld en door de provincie goedgekeurd bestemmingsplan wordt, door de gemeente, een bouwvergunning afgegeven. Op dit moment gaat 'de burger' ervan uit dat hij zelf geen onderzoek behoeft te doen of de bouwlocatie al dan niet gunstig is in het kader van water(beheer). Indien de burger een initiatief wilt ontplooiën welke niet past in het bestemmingsplan, dan dient daarvoor (onder de huidige Wet op de Ruimtelijke Ordening) door de gemeente een artikel 19 procedure (vrijstelling van het geldende bestemmingsplan) in gang te worden gezet. Artikel 19 procedures zijn watertoetsplichtig. De watertoets zal dan vervolgens in nauwe samenwerking tussen gemeente, waterbeheerder én burger moeten worden uitgevoerd. Onder de nieuwe Wet ruimtelijke ordening vervalt de artikel 19 procedure, daarvoor in de plaats komt het zogenaamde 'projectbesluit'. Ook projectbesluiten, welke door de gemeente kunnen worden genomen, zijn onder de nieuwe Wet ruimtelijke ordening watertoetsplichtig.
- 46 In hoeverre bent u van mening dat via een betere benutting van bestaande mogelijkheden in het spoor van de Ruimtelijke Ordening de doorwerking van water reeds fors verbeterd kan worden?
- 46 Bij de beantwoording van deze vraag ga ik uit van de mogelijkheden zoals de

nieuwe Wet ruimtelijke ordening (ingaaude 1 juli 2008) zal bieden. De mogelijkheden ter verbetering van de doorwerking van water zitten, op juridisch vlak, vooral in het vooraf opstellen van Rijks en/of provinciale AMvB's en verordeningen/aanwijzingen op basis van structuurvisies (zoals bijvoorbeeld het Nationaal Waterplan). Op deze wijze kunnen Rijk en provincies aangeven op welke locaties, welke activiteiten mogen worden ontplooid. Hierin kan water een belangrijke rol spelen en mede sturend zijn.

Echter, net zo belangrijk is de pro-actieve en communicatieve opstelling van betrokkenen in de ruimtelijke ordening. Door de waterbeheerder actief en vroeg te betrekken (door RO-initiatiefnemers) en door als waterbeheerder actief mee te denken en vooruit te denken, kan er al veel worden bereikt.

- 47 Kan een beeld gegeven worden van de gevolgen van het meer toepassen van het principe "functie volgt peil" in ruimtelijke en financiële zin.
- 47 Het principe "functie volgt peil" zorgt voor een robuuster en duurzamer watersysteem. Door een eenmalige investering in de herstructurering van de westelijke veenweiden zullen daardoor de kosten van o.a. het waterbeheer op termijn afnemen. De gevolgen in ruimtelijke zin kunnen beperkt zijn: aanpassing aan "functie volgt peil" hoeft geen extra ruimte te kosten. De uitwerking van "functie volgt peil" gebeurt gebiedsgericht met mogelijkheden tot maatwerk. Dit betekent op hoog schaalniveau dat bij nieuwe landinrichting het aantal peilvakken zal verminderen en de omvang van de peilvakken groter zal worden en dat in sommige gebieden met een snelle bodemdaling het peil verhoogd zal worden. Voor de gebiedsgerichte uitwerking van "functie volgt peil" is het nodig dat er flexibel omgegaan kan worden met de positie van de landbouw op deze gronden. In gebieden zonder nieuwe landinrichting zal minder grootschalig worden ingegrepen. Wel zal binnen de huidige functies gekeken worden naar noodzakelijke ingrepen als het vernatten van de diepste plekken.
- 48 Waar houdt de verantwoordelijkheid van de overheid op bij de mogelijkheid van het introduceren van een verzekering tegen overstromingen? Hoe verzekert je je als op enig moment de normen in ongunstige zin worden bijgesteld ten opzichte van de nu geldende, relatief generieke, kansen en risicoafspraken?
- 48 Op basis van het kabinetsstandpunt "Solidariteit met beleid" is medio 2006 de Task Force Verzekeraarbaarheid van Overstromingen en Wateroverlast ingesteld. Door de Task Force wordt onderzocht of en, zo ja, op welke wijze en onder welke voorwaarden de private verzekeraarbaarheid van het risico op schade door overstromingen en wateroverlast kan worden vergroot met het creëren van een publiekprivate verzekeringsoplossing. Aan de Task Force Verzekeraarbaarheid van Overstromingen en Wateroverlast wordt deelgenomen door het ministerie van Financiën, het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Verkeer en Waterstaat alsmede het Verbond van Verzekeraars. De resultaten van de Task Force worden betrokken bij de Nota Waterveiligheid 21^e eeuw die eind van 2008 zal verschijnen.

- 49 Hoe wilt u voorkomen dat in de discussie over compartimenteren langdurige onzekerheid ontstaat in gebieden over toekomstige ontwikkelingen?
- 49 Het Kabinetsstandpunt Rampenbeheersing Overstromingen van november 2006 signaleert onder meer dat het opdelen (compartimenteren) van dijkringen een kansrijke strategie lijkt te zijn om de gevolgen van een mogelijke overstroming te beperken. Vanuit deze gedachte wordt in de Compartimenteringstudie onderzocht of, onder welke voorwaarden en waar compartimenteren een zinvolle fysieke ingreep kan zijn. Op grond hiervan zullen aanbevelingen worden gedaan in de Nota Waterveiligheid 21^e eeuw, die in het najaar van 2008 wordt afgerond. De ruimtelijke doorwerking van de beleidsuitspraken uit deze nota worden vastgelegd in het Nationaal Waterplan. In de tussenperiode zal met de betreffende regio's intensief overleg plaatsvinden om tot zo concreet mogelijke afspraken te komen. Deze stapsgewijze aanpak met duidelijke tijdstermijnen combineert het zorg dragen voor zorgvuldige ruimtelijke keuzes met het voorkomen van langdurige onzekerheden.
- 50 Waarom wordt niet gerefereerd aan het feit dat de maatregelen uit het programma Ruimte voor de Rivier dienen om aan de wettelijke eisen te voldoen, die voortvloeien uit de vijfjaarlijkse toetsing zoals die in 2003 heeft plaatsgevonden?
- 50 De maatregelen uit het programma Ruimte voor de Rivier zijn inderdaad noodzakelijk om aan de wettelijk vastgelegde waterveiligheidsnormen voor het rivierengebied te voldoen. Dit betekent dat na de uitvoering van Ruimte voor de Rivier de Rijn 16.000 m³/s veilig kan verwerken.
- 51 Hoe kijkt u aan tegen de noodzaak om ook in bebouwd gebied de maatregelen voor 2015 uit te voeren? Welke kostenstijgingen en meerkosten zijn hiervan het gevolg?
- 51 In het stedelijk gebied ontstaat de grootste schade. Daarom is voor het bestaande stedelijk gebied met het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten afgesproken, dat in wijken waar grote wateroverlast optreedt de wateropgave (inclusief) de rioleringsopgave voor 2015 wordt aangepakt. Hierbij wordt ook de waterkwaliteitsopgave meegenomen. Aanpak van de resterende wateropgave kan worden meegekoppeld met reguliere onderhoudscycli van de riolering en de herstructurering van het stedelijk gebied. Dit dient voor 2027 te gebeuren. In 2007 is door DHV een schatting van de kosten voor de stedelijke wateropgave gemaakt. De kosten voor het op orde brengen van het stedelijk watersysteem (oppervlaktewater, riolering en grondwater) bedragen tot 2015 circa €2,5 miljard.
- 52 Wat wordt bedoeld met de opmerking dat het wellicht niet meer vanzelfsprekend is om in de toekomst gebieden van zoet water te blijven voorzien? Welke gebieden zijn hierbij in beeld?

- 52 Als gevolg van klimaatverandering stelt de combinatie van zeespiegelstijging en verminderde rivierafvoeren in droge zomers Nederland naar verwachting in toenemende mate voor het fenomeen van verzilting. Hierdoor kunnen gebruiksfuncties die afhankelijk zijn van zoet water in de knel komen, zoals bijvoorbeeld de landbouw. Dit vraagt om alternatieven of oplossingen voor de langere termijn, die duurzaam en klimaatbestendig zijn.
De toenemende verzilting zal voornamelijk in het laaggelegen westelijk deel van Nederland optreden. In het Deltaprogramma, dat door de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland samen met het Rijk zal worden opgesteld, zal deze problematiek aan de orde komen en zullen maatregelen worden voorgesteld die passen in de gezamenlijke ambitie voor de Zuidwestelijke Delta.
- 53 Waarom wordt gekeken naar de mogelijkheid om drinkwater te winnen uit zout water? Is er enige studie bekend die mogelijk zelfs maar suggereert dat dit in ons land in de toekomst een scenario zou kunnen zijn?
- 53 Voor de drinkwatervoorziening in Nederland zal - ook op de langere termijn - voldoende zoet water aanwezig zijn. Wel kunnen in de toekomst inlaatpunten van drinkwaterbedrijven in het westelijk deel van Nederland vaker te maken krijgen met verzilting. Zouter water kan in principe dienen als grondstof om drinkwater van te maken, maar het zuiveren van zouter water vergt een andere behandelmethodede dan nu door drinkwaterbedrijven wordt gehanteerd. Het drinkwaterbedrijf Evides is als eerste in Nederland gestart met een pilot om te onderzoeken of op de langere termijn zout water gebruikt kan worden als bron voor drinkwaterbereiding.
- 54 Op welke termijn is het 'vernieuwde hoogwaardige voorspellings- en waarschuwingssysteem' beschikbaar? Is de voorspelling hoofdzakelijk een risicoanalyse of is er ook sprake van simulatie op de langere termijn?
- 54 Het programma voor een hoogwaardig voorspellings- en waarschuwingssysteem loopt t/m 2012. Het gaat vooral om het inwinnen van real-time informatie op basis van sensoranalyse en dit beschikbaar te stellen ten behoeve van besluiten over waterveiligheid.
- 55 In welke zin leidt een toename van publiek-private allianties tot een groter oplossend vermogen in het waterbeheer?
- 55 De complexiteit van de watervraagstukken (veiligheid, kwantiteit en kwaliteit) is toegenomen en vraagt vaak om oplossingen die in de bredere context van integrale gebiedsontwikkeling geplaatst moeten worden. Het gaat daarbij om een combinatie van technische, ruimtelijke, maatschappelijke en economische aspecten, waarbij veelal ook kostendragers gezocht worden.
Grote vraagstukken lenen zich daarom bij uitstek voor een aanpak, waarbij in een dialoog tussen marktpartijen, overheden en maatschappelijke organisaties plannen gemaakt worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kennis, expertise en creativiteit van ieder van deze partijen om tot een betere oplossing te komen. Bij het

project Afsluitdijk wordt een dergelijke aanpak gevolgd.

In publiek-private allianties kunnen bovendien risico's daar worden neergelegd, waar deze het meest effectief kunnen worden beheerst. Tevens bieden dergelijke allianties door functiecombinaties (bijvoorbeeld van recreatie, transport en natuur) kansen om de schaarse ruimte voor water zo optimaal mogelijk te benutten.

- 56 Welke rol speelt het NWP in het internationale marketingprogramma dat het kabinet ontwikkelt om de exportpositie van de watersector te verstevigen?
- 56 Het Netherlands Water Partnership (NWP) fungeert als netwerkorganisator binnen de Nederlandse en internationale watersector en is er onder andere op gericht om de Nederlandse positie op de internationale watermarkt te vergroten. De rol van het NWP als netwerkorganisator komt tot uitdrukking via vertegenwoordiging van en lobby voor de watersector in internationale gremia, presentatie van de sector op beurzen en conferenties, organisatie van verkennings- en handelsmissies, etc. Vanuit deze rol zal het NWP nadrukkelijk worden betrokken bij zowel de totstandkoming als de implementatie van het door het kabinet te ontwikkelen internationale marketingprogramma.
- 57 Wat zijn tot op heden de ervaringen met het voor recreatief medegebruik openstellen van de door de waterschappen beheerde oevers?
- 57 De minister van V&W heeft eind 2006 de Kamer geïnformeerd over de openstelling van oeverpaden door waterschappen (TK, vergaderjaar 2006-2007, 29895, nr 15). In haar brief heeft zij aangegeven dat bij de meeste waterschappen geldt dat alle oeverpaden openstaan voor recreatief medegebruik tenzij dit, bijvoorbeeld om waterstaatkundige redenen of voor de veiligheid van de recreanten, echt niet toelaatbaar is.
- Met name in het westen van het land hebben waterschappen niet altijd de oevers in beheer of bezit en kunnen zij pachters of eigenaren niet dwingen mee te werken aan recreatief gebruik. Dit is een belemmering voor de openstelling van oeverpaden. Naast dit in de brief uit 2006 genoemde knelpunt, kunnen waterschappen ook terughoudend zijn vanwege mogelijke overlast (onderhoud/beheer) of angst voor aansprakelijkheid (letsel/schade) en ziekteverspreiding (bijv. via honden).
- Sinds de jaren '80 heeft recreatief medegebruik steeds meer een plaats gekregen bij waterschappen in het beleid en bij de uitvoering. Wel verschilt de invulling ervan per waterschap, en bestaat daardoor een divers beeld in Nederland. Veelal is er sprake van openstelling van oevers voor wandelaars. Voor het realiseren van specifieke voorzieningen zoals nieuwe paden, bordjes, overstapjes, bruggen, banken en steigers komt het initiatief vaak van derden (recreatieschappen, gemeenten, wandelorganisaties etcetera).
- Het ministerie van LNV is bezig om in samenwerking met de Unie van Waterschappen, het Hoogheemraadschap van Rijnland, de provincie Gelderland en het Wandelplatform mogelijke oplossingen voor de bovengenoemde knelpunten op een rij te zetten. Aanvullend zullen samen met de Unie van Waterschappen mogelijke vervolgstappen worden verkend.

- 58 Op welke wijze worden innovaties in de binnenvaart gestimuleerd? Moet men hier ook denken aan financiële ondersteuning voor milieuvriendelijke innovaties in deze sector?
- 58 Innovaties in de binnenvaart worden door het Rijk gestimuleerd door de uitvoering van een 4-jarig Innovatieprogramma Binnenvaart, dat in nauwe samenwerking met de sector wordt uitgevoerd. Hiervoor is in totaal € 10 miljoen beschikbaar. Dit programma richt zich op het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling met een focus op concrete toepassingen. Het grootste deel van het beschikbare budget zal worden besteed aan de cofinanciering van concrete haalbaarheidsstudies, ontwikkelingsprojecten en demonstratieprojecten. Deze projecten dienen aan te sluiten bij de thema's Duurzaamheid, Veiligheid en Logistieke Efficiency. Daarnaast loopt er in het kader van het Innovatie Programma een zogeheten SBIR-procedure (Small Business Innovation Program) waarbij aan het bedrijfsleven is gevraagd met innovatieve concepten te komen voor (de inzet van) kleine binnenvaartschepen. De rijksoverheid heeft aan vier bedrijven een opdracht verleend om vier van deze ideeën verder uit te werken. Voorts is het ministerie van V&W voornemens een subsidie te verstrekken aan een nieuwe sectororganisatie, het Expertise en Innovatie Bureau Binnenvaart (EICB). Het EICB zal gaan optreden als kennismakelaar en zal tevens een loketfunctie naar de gehele sector gaan vervullen op het terrein van innovatie. Milieuvriendelijke maatregelen worden niet alleen ondersteund via bovengenoemde innovatieve initiatieven maar ook met subsidies voor bestaande technologische toepassingen zoals een katalysator in binnenschepen via de zogeheten VERS-regeling (Vervanging En Retrofit Scheepsdieselmotoren).
- 59 Waar denkt u concreet aan bij het versterken van de innovatiekracht van Nederland door rijk, provincies, gemeenten en waterschappen in hun rol als opdrachtgever van publieke werken?
- 59 Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben een heel specifieke rol bij het versterken van de innovatiekracht van Nederland als opdrachtgever van publieke werken. In de eerste plaats kunnen ze nadruk leggen op innovatie bij het gunnen van opdrachten, zoals dat nu in het programma Ruimte voor de Rivier gebeurt. Ten tweede kunnen overheden de rol van zogenaamde launching customer op zich nemen, waarbij ze in publiek-private samenwerking mee ontwikkelen aan innovatieve oplossingen. Ten derde kunnen ze infrastructuur beschikbaar stellen voor het testen van innovatieve oplossingen, zoals Rijkswaterstaat dat doet via het waterinnovatieprogramma WINN. Verder stimuleer ik ook vanuit mijn departement innovatie door reeds bij de start van een project, zoals bijv. de versterking en renovatie van de Afsluitdijk, publieke en private partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijk tot innovatieve (integrale) oplossingen te komen. Het gaat bij het icoonproject Afsluitdijk om het bevorderen van innovatieve ontwikkelingen via een integrale duurzame aanpak, waarbij expliciet wordt gezocht

naar functiecombinaties (o.a. spuicapaciteit, waterkwaliteit, energie (zoet-zout), recreatie en toerisme, mobiliteit). Op dit moment loopt er een (brede) maatschappelijke verkenning van mogelijke ontwikkelingen op en rond de Afsluitdijk.

- 60 Wat wordt gezien als de belangrijkste oorzaak van het krimpend marktaandeel van de Nederlandse watersector?
- 60 In de periode van 1995-2005 is de Nederlandse watersector erin geslaagd de export te laten groeien met gemiddeld 7% per jaar (bron: "Een wereld om water" – Netherlands Waterpartnership, 2005). Omdat in dezelfde periode de wereldmarkt harder is gegroeid, met gemiddeld zo'n 11%, is het Nederlandse marktaandeel achtergebleven. De belangrijkste oorzaken van de achterblijvende groei waren de structuur van de Nederlandse watersector met weinig private partijen, een kennisontwikkeling die niet goed aansloot op de internationale ambitie, een economisch instrumentarium dat tot voor kort niet op de watersector was gericht en onvoldoende goed opgeleid personeel om te voldoen aan de groeiende vraag naar Nederlandse expertise in het internationale speelveld.
- 61 Is het mogelijk aan te geven hoe groot de maatschappelijke baten zijn van diverse waterprojecten ten behoeve van het verhogen van draagvlak voor de Kaderrichtlijn Water bij de burger?
- 61 Door het Milieu- en Natuurplanbureau wordt momenteel een kosten-baten analyse uitgevoerd in de vorm van de Ex Ante Evaluatie Kaderrichtlijn Water. Dit rapport én het kabinetsstandpunt daarover zullen uiterlijk begin juni naar de Tweede Kamer worden gezonden. In hoeverre de KRW een verdere inspanning zal vragen ten opzichte van het bestaande en reeds voorgenomen beleid is onderwerp van de MNP-studie. Daarbij zullen de consequenties ten aanzien van de kosten, de effectiviteit en de baten van de verschillende keuzemogelijkheden (pakketten van maatregelen) in beeld worden gebracht. Waar het mogelijk en verantwoord is, zullen de baten in geld worden uitgedrukt. Overige baten zullen kwalitatief worden beschreven en met aansprekend beeldmateriaal worden verbeeld. Op deze wijze moet ook voor de burger inzichtelijk gemaakt worden wat we terugkrijgen voor de inspanningen die geleverd gaan worden.
- 62 Hoe rijmt u de keuze voor de Zuidwestelijke Delta als icoon met het besluit tot uitstel van uitvoering van het Kierbesluit tot eind 2010, nadat de datum eerder ook al was uitgesteld van 2005 naar 2008?
- 62 De keuze voor de Zuidwestelijke Delta als icoon vloeit voort uit de ambitie om dit deltagebied bij uitstek klimaatbestendig en duurzaam te maken. Daarbij worden kansen gegrepen om een impuls te geven aan gebiedsontwikkeling en de regionale economie en wordt gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de verschillende wateren in dit gebied, met name in ecologisch opzicht. Het op een kier zetten van de Haringvlietsluizen past hier in. Het uitstel van de invoeringsdatum is

een gevolg van het feit dat het niet mogelijk is gebleken de benodigde alternatieven voor de zoetwatervoorziening voor de landbouw en de drinkwatervoorziening te realiseren voor 1 januari 2008. Zie ook het antwoord op vraag 64.

- 63 Klopt het dat de kamer niet is geïnformeerd over het besluit van de provincie Zuid-Holland, het ministerie van V&W en het ministerie van LNV om de datum van het op een kier zetten van de Haringvlietsluizen te verschuiven van 1 januari 2008 naar 1 december 2010? Zo nee, hoe en wanneer is de Kamer hierover geïnformeerd? Zo ja, waarom niet?
- 63 Het besluit om de datum voor invoering van het kierbeheer te verschuiven is gepubliceerd in de Staatscourant van 21 december 2007, nr. 248, pag. 49. De Tweede Kamer is geïnformeerd over het gewijzigd kierbesluit via de Rijksbegroting 2008, Infrastructuurfonds (kamerstuk 31 200 hoofdstuk A, nr.1) d.d. 18 september 2007, p. 32. Tevens is het opgenomen in het MIRT-projectenboek 2008, p. 176.
- 64 Kunt u een toelichting geven op het persbericht van Rijkswaterstaat d.d. 11 november 2007, over het uitstellen van de uitvoering van het Kierbesluit¹, waarin als reden wordt aangevoerd dat de benodigde wettelijke procedures voor de realisatie van de alternatieve innamepunten voor de zoetwatervoorziening op Goeree-Overflakke en Voorne-Putten meer tijd vragen dan voorzien? Waarom duurt het langer dan voorzien en welk tijdschema hanteert u nu?
- 64 Voor het realiseren van alternatieve zoetweraanvoervoorzieningen moeten de bestemmingsplannen van de betrokken gemeenten worden gewijzigd en moeten gronden worden verworven. Conform het vigerende rijksbeleid wordt in eerste instantie gepoogd de benodigde gronden via vrijwillige aankoop te verwerven. Dit is gedeeltelijk geslaagd en een gedeelte van de nieuwe zoetweraanvoervoorziening op Goeree-Overflakke is gerealiseerd. Andere delen zijn nog niet verworven en hiervoor zal mogelijk grond moeten worden onteigend. Volgens de huidige planning zullen de zoetweraanvoervoorzieningen op Goeree-Overflakke en Voorne-Putten in de loop van 2010 gereed zijn.
- 65 Waarom wordt het Kierbesluit niet in de watervisie genoemd, terwijl dit toch een uiterst relevante maatregel is?
- 65 De Watervisie geeft een aantal uitgangspunten voor het toekomstig beleid. Het besluit tot invoering van het kierbeheer is reeds geruime tijd geleden genomen. Zo zijn er meer projecten die thans in de realisatiefase zitten en die niet zijn genoemd in de Watervisie, maar die wel van belang zijn voor het waterbeheer.

1

http://www.rijkswaterstaat.nl/projecten/vaarwegen/haringvliet/haringvlietsluizen/nieuws_en_persberichten/persberichten/haringvlietsluizen_in_2010_op_een_kier.aspx

- 66 Worden de innovaties die moeten leiden tot emissiebeperkende maatregelen voor de (zee)scheepvaart, de (beroeps)vaart en de recreatievaart ook geldelijk ondersteund? Om welke maatregelen zou dit gaan?
- 66 Innovaties gericht op beperking van SO₂-, NO_x- en fijnstofemissies door de zeevaart worden via innovatiesubsidies gestimuleerd. Bedrijven uit de zeevaartsector (rederijen) kunnen hiervoor gebruik maken van de Subsidieregeling Maritieme Innovatie (SMI). Voor de binnenvaart wordt gewerkt aan een soortgelijke subsidieregeling. Deze innovatie-impulsen voorzien uitdrukkelijk in de subsidiëring van haalbaarheidsstudies, industrieel onderzoek en pre-concurrentiële ontwikkeling op het terrein van milieu.
- Voor emissiebeperkende maatregelen voor de (zee-)scheepvaart, de (beroeps-)vaart en de recreatievaart is eveneens subsidiegeld beschikbaar vanuit het innovatieprogramma voor de Kaderrichtlijn Water. Het moet dan gaan om maatregelen die vanuit hun innovatiekracht bijdragen aan een doorbraak bij de aanpak van de meest hardnekkige knelpunten bij de uitvoering van de richtlijn (met name landbouw, afvalwaterketen, inrichting en verkeer en vervoer) en daarnaast resulteren in een beter evenwicht in de kosten en baten van maatregelen voor uitvoering ervan. Dit geld wordt ingezet via twee tenders. Innovatieve emissiebeperkende maatregelen voor de scheepvaart moeten dus meetenderen en concurreren met de andere ingediende innovatieprojecten.
- In het kader van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam zijn maatregelen in voorbereiding ter compensatie van de effecten op de luchtkwaliteit van de aanleg en het gebruik van Maasvlakte 2. Belangrijk onderdeel is een pakket brongerichte maatregelen voor de binnenvaart: snelheidsreductie op een paar trajecten in het Rotterdamse havengebied, verbod voor de meest vervuilende schepen om de Rotterdamse haven aan te doen (vanaf 2025), tot die tijd een verhoging van de liggelden voor de meest vervuilende schepen (2010-2024) én een voortzetting van de subsidieregeling (de huidige Subsidieregeling Vervanging En Retrofit Scheepsdieselmotoren -VERS- loopt tot 2010) om binnenvaartschepen uit te rusten met een emissiearme dieselmotor (2010 - 2025). Dit pakket moet primair de emissies van NO₂ en fijn stof verlagen in het directe invloedsgebied van Maasvlakte 2 en zal tevens een positief effect sorteren in alle gebieden die de schonere binnenvaartschepen aandoen. Alle genoemde maatregelen worden vastgelegd in een Overeenkomst luchtkwaliteit Maasvlakte 2, waarvan de Tweede Kamer bij brief van 20 december 2007 (Kamerstuk 24 691 en 31 089 nr. 91) het ontwerp ontving.
- 67 Hoeveel extra geld zal er de komende jaren vanuit de rijksbegroting en in het bijzonder ontwikkelingssamenwerking, uitgegeven worden voor de realisatie van de Millenniumontwikkelingsdoelstelling voor water en noodhulp bij extreme droogte en overstromingen?
- 67 Binnen de begroting van Buitenlandse Zaken is voor 2008 €418.456.000 gereserveerd voor het programma Milieu en Water. In 2007 was dit €398.426.000. Binnen dit budget is voor duurzaam waterbeheer en het bereiken van een hoger percentage mensen dat duurzaam toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitaire

voorzieningen in 2008 €137.813.000 gereserveerd. In 2007 was dit €136.740.000 (vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2008, beleidsartikel 6 p.107). Voor noodhulp bij watergerelateerde crises zijn geen specifieke bedragen gereserveerd. Deze hulp is onderdeel van de onder beleidsartikel 2 voor humanitaire hulpverlening gereserveerde fondsen.

- 68 Uit welke departementale begroting(en) is het budget voor het programma Partners voor Water afkomstig? Wanneer het meerdere departementen betreft, hoe is de financiële onderverdeling opgebouwd?
- 68 In vervolg op het programma Partners voor Water-I (periode 1999-2004) heeft het Kabinet in 2004 besloten om € 49 miljoen van het HGIS (non-ODA) budget toe te kennen aan Partners voor Water-II voor de periode 2005-2009. Aangezien dit geld door het kabinet toebedeeld is uit de (kabinetsbrede) HGIS-middelen, is het niet uit te splitsen in afzonderlijke departementale bijdragen.
- 69 Wat wordt bedoeld met de navolging van de aanpak in Indonesië? Welke acties worden ondernomen?

69 De aanpak in Indonesië is als volgt. In het Memorandum of Understanding met Indonesië is het doel en het terrein van samenwerking vastgelegd. De van Indonesische zijde voorgestelde projecten die in dat kader passen, worden via het programma "Partners voor Water" op verschillende wijzen ondersteund met behulp van samenwerkende partners uit de watersector. Dat kan door gezamenlijke onderzoeksprojecten, het uitwisselen van expertise of het uitvoeren van demonstratieprojecten, waarbij ook partijen uit de Indonesische sector worden betrokken. Bij succesvolle projecten wordt vervolgens gezocht naar mogelijkheden om deze op te schalen met behulp van fondsen van grotere donoren. De Nederlandse ambassade in Jakarta speelt hierbij een belangrijke rol, als intermediair en als medefinancier.

Waar de watervisie spreekt over een aanpak die navolging verdient, wordt in de eerste plaats gedoeld op acties in Indonesië zelf. Een voorbeeld is het onlangs afgeronde Jakarta Floods project dat het inzicht in en de bewustwording van de oorzaken van de overstromingen van februari 2007 heeft helpen vergroten en een aanzet heeft gegeven tot participatie van de lokale bevolking. Een tweede voorbeeld is de expertise-uitwisseling op het gebied van klimaatadaptatie die reeds zijn vruchten heeft afgeworpen bij het opstellen van een adaptatiestrategie door Indonesië. In bredere zin trekken we lessen uit de samenwerking met Indonesië als goed voorbeeld van toepassing van Nederlandse waterkennis en ervaring betrokken bij activiteiten in andere landen met laaggelegen delta's.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

J.C. Huizinga-Heringa